

Posudek oponentky

na disertační práci Mgr. Thomase Rechbergera na téma:

Návrat insolvenčního práva

Průzkum k postavení insolvenčních věřitelů v českém a rakouském právu, zároveň příspěvek k insolvenčnímu organizačnímu právu

Autor předkládá k hodnocení disertační práci o rozsahu 277 stran vlastního textu. Přílohou práce jsou seznam literatury a seznam zkratk.

Téma disertační práce je mnohoznačné. Má znamenat, že autorovým záměrem je snad popis vývoje insolvenčního práva k dnešnímu stavu? Teprve podtitul naznačuje, že hlavním předmětem autorova studia je postavení věřitelů, a to ve srovnání české a rakouské právní úpravy. Podtitul pak dále vyjadřuje i další autorovu ambici, tj. přispět k insolvenčnímu organizačnímu právu, patrně však zamýšlel spíše přispět k diskusi o něm. Tyto otázky, a možná i další, autorem zvolený název práce vyvolává.

Systematika práce je velmi podrobná. Práce má tři hlavní části: úvodní, druhou, která je těžištěm práce, a stručné závěrečné shrnutí. Zejména druhá, tedy stěžejní část práce, která obsahuje vlastní autorův přínos ke studiu zvolené problematiky není systematicky úplně vyjasněná. Podle názvu se zde má autor věnovat právům insolvenčních věřitelů. Obsahově tomu tak však není. Autor se zabývá - zcela důvodně - rovněž postavením insolvenčního správce, jeho odpovědností vůči věřitelům a dalšími tématy. Název druhé – hlavní – části práce měl být proto zvolen tak, aby šíři autorova zájmu a záběru přesněji odrážel. Vnitřně jsou pak již jednotlivé partie druhé části hodnocené práce vyrovnané a autorovi se daří naplnit jeho záměr, tj. popsat, analyzovat a srovnat obě předmětné právní úpravy podle jasné stanovených hledisek.

Úvodní část práce spojuje autorovy výklady jak metodologické, tak historické a současně obsahuje i obecné výklady k tématu. Přehlednosti a lepší orientaci čtenáře v textu by možná prospělo oddělení těchto výkladů do jednotlivých logicky sevřených partií.

V úvodní části své práce nejprve autor vymezuje předmět svého zájmu a studia, kterým mají být výlučně procesní práva insolvenčních věřitelů v rakouském a v českém právu (resp. též organizační právo /viz str. 9 nahoře/). Srovnání, které má být metodou zkoumání předmětné problematiky, má pak podle autora vést ke „...kritickému přezkoumávání vlastních institutů s ohledem na potenciál zlepšení.“ Autorův cíl je snad o to snazší, že se zabývá úpravami, u kterých lze vysledovat stejné historické právní kořeny.

V historické poznámce téže, tj. úvodní, části své práce, se autor pozastavuje u některých milníků vývoje insolvenčního, resp. konkursního práva. Do historických poznámek řadí i své obecné poznámky k zákonu č. 328/1991Sb., o konkurzu a vyrovnání z důvodu přetrvávající aplikace této normy.

Třetí část úvodní části práce je nazvána Zásady rakouského konkursního řádu. Čtenář zde však žádný výklad procesních zásad rakouské právní úpravy nenalezne. Jde o obecný popis základních institutů rakouského konkursního práva s důrazem na klíčové instituty. Totéž hodnocení platí i o následující části čtvrté, která je nazvána Zásady českého konkurzního práva. Ač má být patrně úkolem těchto dvou partií totéž, nejsou ani nazvány stejně. Kladně hodnotím, že autor na str. 34 postihuje jádro diskuse ohledně teoretického konceptu konkursního práva a jeho oborového zařazení v české odborné literatuře. Závěr, který v této souvislosti vyslovuje svědčí o výborné znalosti odborné literatury a argumentace, která je na podporu toho či onoho stanoviska vyslovována.

Následuje druhá část práce. Rozsahem i obsahem jde o stěžejní část práce. Autor k titulu doplňuje označení práv věřitelů za práva formální. Vysvětlení najdeme patrně v úvodní části práce, kde autor zdůrazňuje zaměření svého zájmu na procesní práva věřitelů. Pojmová nepřesnost se však projevuje i dále v textu této partie práce a právě v kategorizaci jednotlivých práv věřitelů. Autor používá dělení práv věřitelů na obecná a další, přičemž pojmové vymezení těchto práv v práci nečiní a v rámci ústní obhajoby své práce by tak mohl a měl učinit a jádro svého přístupu objasnit. I další označování práv vyvolává otázky (např. iniciativní právo

věřitele, právo na účast). Dílem je jistě používání této terminologie zapříčiněno použitými prameny. Kladně naopak hodnotím přehlednost autorových poznámek. Autor totiž důsledně zachovává dobře zvolenou vnitřní systematiku, při které nejprve popisuje právní úpravu rakouskou, posléze českou podle zákona č. 328/1991 Sb., (označenou autorem jako stará úprava), pak platnou právní úpravu v České republice a nakonec (většinou) zařazuje srovnání vybraných institutů, podle hledisek, která jasně deklaruje.

Totéž nelze konstatovat o kapitolách II. a III., resp. též o kapitolách IV. a V. téže části práce (navíc je matoucí používání totožného označování částí práce a jejich vnitřních kapitol stejně, tj. římskými číslicemi). Ve všech těchto partiích se autor zabývá insolvenčním správcem, resp. vztahem insolvenčních věřitelů a insolvenčního správce. Již pouhým porovnáním názvu II. části práce vychází nesrovnalost. Institut insolvenčního správce, jeho postavení a další otázky jsou nepochybně logicky a věcně s tématem práce spojeny, leč tuto logiku je třeba vhodně zvolenou systematikou vyjádřit. Věcně však nelze proti zpracování této problematiky nic zásadního namítat. Autor správně zdůrazňuje vše podstatné, co spojuje práva věřitelů a postavení a činnost insolvenčního správce. Proč tak neučinil v jedné kapitole, vyhrazené právě těmto problémům, je však otázkou. Mezi drobné nepřesnosti patří mj. používání dřívějšího českého zákonného pojmu „správce podstaty“ promiscue s pojmem „insolvenční správce“ (str. 114). Bližšího vysvětlení by vyžadovala i pravomoc soudu z úřední moci přezkoumávat předpoklady osoby vhodné pro funkci insolvenčního správce (podle § 80b odst. 1 KO), analog. podle § 25 InsZ. Na str. 115 je pak, zřejmě omylem, použito pojmu „...nahradila správní poplatek...“.

Název zvolený pro čtvrtou (IV.) část II. části vyvolává otázku, co je vlastně jejím předmětem. Vysvětlení leží především v předchozí části, která se věnuje spolupůsobení věřitelů na činnost insolvenčního správce. Toto „spolupůsobení“ je patrně oním „spolurozhodováním“, kterému se věnuje právě kapitola IV.

Logickou konsekvencí předchozích autorových výkladů jsou úvahy ohledně odpovědnosti insolvenčního správce. Správně se autor odděleně zabývá problémem škody „hromadné“ a škody „jednotlivé“ jak je autor označuje. Především je však ocenit dobrou znalost doktrinálních základů i interpretačních úskalí platného práva

(viz např. problém pojmu „odborná péče“ vs. „náležitá péče“, resp. „péče řádného hospodáře“ (na str. 163, resp. též 178). Přínosný je i exkurs, který se zabývá odpovědností event. pomocníků insolvenčního správce. Zde autor opět prokazuje výbornou znalost zkoumané problematiky. Výklady jsou úplné a argumentace fundovaná a přehledná, leč důsledně doktrinální (judikatura není citována).

Zařazení kapitoly věnované střetům zájmů mezi věřiteli, resp. považují za zdařilé a žádoucí. Hloubka autorova studia je mimořádná. Neunikla mu například skutečnost, kterou se zabývá v poznámce č. 654 na str. 210, a která se týká významné otázky účasti dlužníka, resp. úpadce na schůzi věřitelského výboru. Autorova argumentace je opět kvalifikovaná a přesvědčivá. Podobnou schopnost aplikace metod výkladu norem a následné argumentace, která se o ně opírá, prokazuje autor rovněž například v poznámkách k otázce působnosti schůze věřitelů (na str. 225 an.).

Praktickou otázkou je přirozeně i zneužívání věřitelských práv. Autor mu věnuje dokonce celou obsáhlou a podrobnou kapitolu. Autor přitom správně a logicky vyvozuje potenciál takového zneužívání z větší míry vlivu věřitelů na konkurzní řízení. Opět jde o velmi fundované a podrobné výklady. V části věnované rakouské úpravě autor používá i zkušenosti nabyté sledováním konkrétních případů v soudní praxi. V této souvislosti autor nejprve rekapituluje vztah konkurzního a dalších řízení, jejichž předmětem může být uplatnění pohledávek. Posléze podrobně vysvětluje instituty, kterými právo zneužití práva věřitele čelí (včetně trestních sankcí). Autor i zde prokazuje znalost aplikační praxe, když v této souvislosti zkoumá rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR (k otázce šikanózního návrhu věřitele na prohlášení konkurzu na str. 243). Tato část práce představuje její významné obohacení.

Závěrečná poznámka práce je nazvána shrnutí a autor zde vlastně stručně přibližuje obsah jednotlivých partií své práce.

Závěr:

Konstatuji, že hodnocená práce je mimořádně zdařilé dílo, kterým autor prokazuje schopnost samostatné vědeckého bádání. Systematické a terminologické výhrady zde uvedené na tomto celkovém hodnocení nic nemění.

Celkově hodnotím předloženou disertační práci Mgr. Thomase Rechbergera jako práci, která svým obsahem, rozsahem i způsobem zpracování zcela splňuje nároky kladené na tento druh prací a proto ji doporučuji k ústní obhajobě.

V Praze dne 4.května 2010

Doc.JUDr. Alena Macková, Ph.D.